

felidézését és begyakorlását szolgálja, mintegy előkészítve a második részt, amely a külföldi utazáshoz szükséges alapvető szókincs begyakorlását, illetve készségi szintű elsajátítását célozza.

A szerző a mű előszavában külön hangsúlyozza, hogy az „önálló tanulás szempontjából a könyv legényegesebb részét a gyakorlatok alkotják. Ezekhez nem adunk külön-külön utasítást, mert egyszerűségük fölöslegessé teszi a feladatokat részletes megnevezését.” Ezzel sajnos nem érthetünk egyet, mert utasításokat akkor is adni kell, ha a tanuló az iskolában tanári segítséggel sajátítja el a tananyagot, még inkább akkor, ha ezt önállóan végzi. A nyelvkönyv írója szerint a baloldali oszlopban levő mondatból kikövekeztethető a jobboldali oszlopban levő mondat és megfordítva. Sajnos a gyakorlatok gyakran rációfálnak erre. (Ld. 146. old. 1. gyak., 172. old. 1. és 2. gyak., stb.). Legalább modellt adna hozzájuk a szerző, mint ahogy ezt a 175. oldalon teszi.

Megkísérlem röviden vázolni, melyek azok a momentumok a nyelvkönyvben, amelyek a nyelvtanulót egyéni, önálló munkájában akadályozzák:

1. A könyvben ismertetett pozicionális fonetikai törvényszerűségeknek ellentmondó hibás transzkripciók.

2. A „Megjegyzések” rovatokban található nyelvtani magyarázatok ellentmondásos jellege. A 31. oldalon ezt írja a nyelvkönyv szerzője: „Az I. és II. ragozásban külön figyelmet érdemelnek az -i tövű főnevek, amelyek utolsó hangja előtt -i hang van (I. szanatorij, zdanije; II. fotografija)”. Az 55. oldalon a többes számú birtokos eset képzésénél már ez olvasható: „nincs végződés és csak a *puszta tő* (Kiemelés tőlem. – K. J.) jelzi a birtokos esetet a nő- és a semlegesnemű főneveknél: zdanij, fotografij.”

3. Nem segíti a tanulók önálló munkáját és a nyelvtani ismereteket tudatosítását a 96. oldalon található nyelvtani szabály megfogalmazása sem, amely így hangzik: „A múlt idejű szenvedő melléknévi igenév -azt a személyt vagy tárgyat jelöli, amely a cselekvést elszenvedte.” Kérdésem, mikor jöelhet egy minőségjelző személyt vagy tárgyat?

4. A felszólító mód képzéséről ez olvasható a nyelvkönyvben: „Képzések a jelen idő egyes szám 1. személyű alak az irányadó.” Furcsa képződmények születnének, ha a felszólító mód alakjait az első személyű alakból és nem a többes szám 3. személyű alak tövéből képeznénk. Az első személyű alaknak csupán a hangsúlya lehet irányadó.

5. Mint ahogy ez a fenti idézetből is kiderül, a szerző következetesen jelen idejű alaknak nevezi a perfektív igék egyszerű jövő idejű alakját. Perfektív igék sohasem fejezhetnek ki aktuális jelen időt.

6. Az egybetű (kontrasztív) nyelvészetre támaszkodó nyelvtanítás nem tűri meg a szó

szerinti fordítást, a személyes névmások halmazását, magyartalan, mesterkélt hangzó mondatokat, mint pl.: „A könyv el van olvasva.” (97. old.) „Nekünk holnap lesz könyvünk.” (112. old.) stb. Sajnos, a szerző szakkifejezéseiben is van rá példa: „valamennyi sorszámnev hasonlóan egyeztetve van a főnévvel”, „célhatározó mellékmondat” (célhatározói helyett) 150. old., „hangváltozás” (hangzóváltozás helyett), „hangcsere” (hangzócsere helyett). stb. Fordításnál (legyen az tanfordítás vagy műfordítás) ügyelnünk kell arra, hogy mindig csak a forrásnyelvi közléstartalmat feleltessük meg a célnyelvi közléstartalommal, és nem a szavakat szavakkal, a nyelvi jeleket nyelvi jelekkel.

7. Sok nyomdahiba tarkítja a könyvet. (Ld. 6., 93., 102., 117., 170. old.).

Befejezésül, hivatkozva a tankönyvírók felelősségére, kénytelenek vagyunk a könyv előszavában elhangzott utolsó mondatot ellenkező előjellel idézni: Nem reméljük, hogy ez a tankönyv jól fogja szolgálni azt a célt, amit maga elé kitűzött.

Tankönyvkiadó, Bp. 1977.

Dr. Krékits József

L. V. Bondarko:

ZVUKOVOJ SZTROJ
SZOVREMENNOVO RUSSZKOVO
JAZIKA
(Moszkva, 1977)

Lija Vasziljevna Bondarko 1977 végén megjelent könyve nemrég jutott el korlátozott példányszámban az idegennyelvű könyvesboltokba.

A fonetikával foglalkozó leningrádi szakemberek munkáit mindig az igényesség, az experimentális és az elméleti fonetika eredményeinek az igen jó szintézise fémjellezte. A szerző L. R. Zinder tanítványa, aki maga is komoly kutatómunkát folytat a Leningrádi Állami Egyetem L. V. Scerba nevét viselő experimentális fonetikai laboratóriumában.

Művében felhasználja a szerző az 1965-ben megjelent könyve („Oszcillograficseskij analiz recsi”, Izd-vo LGU) jó néhány adatát is. Bondarko a maga könyvét nem nevezi fonetikának, jóllehet arról van szó: az orosz magánhangzó- és mássalhangzórendszer igényes, tudományos szintű leírásáról, bemutatásáról a legmodernebb technikai eszközök bevonásával. Emellett meglehetősen nagy teret szentel a szerző az orosz fonetika egyik eléggé vitatott fejezetének, a szótagnak, a szótaggal kapcsolatos eléggé vitatott elképzeléseknek (122–151. lap).

A szupraszegmentális elemek közül a szóhangsúly és az intonáció kerül tárgyalásra (151–155. lap), s itt szól a szerző a magánhangzók redukciójáról is – a vonatkozó ortoépiái kérdések érintésével.

Bondarko művében a szintagmák intonációs megformáltsága és típusaik felsorolásánál 4

alapvető formáról szól (160–168. lap) – ellen-
tében Brizgunovával:

1. A befejezettséget kifejező intonáció („intonáció zakoncensnosztyi”).

2. A kérdő intonáció („voproszityelnaja intonácija”).

3. A kiemelés intonációja („intonácija vigyelenosztyi”).

4. A befejezetlenség intonációja („intonácija zakoncensnosztyi”).

Bondarko egyébként a dallamot („melogyika”), az időtartamot („dlityelnosztyi”) és az intenzitást („intenzivnosztyi”) nevezi az intonáció komponenseinek, amiket aztán részletesen tárgyal is könyvében. Igen korrekt módon bemutatja az olvasónak Jelena Andrejevna Brizgunova korábbi, öt intonációs alaptípusra (IK–1, 2, 3, 4, 5) épülő tanításait is (167–168. lap.)

L. V. Bondarko egy sor olyan kérdésről is szól, amik a fonetikai alapismeretek iskolai oktatói számára is rendkívül hasznosak. Ilyenek pl.: a magánhangzók és mássalhangzók artikulációs-akusztikai jellemzői (79–81. lap); a hangegységek percepciója kutatásának módszerei és eredményei (73–75. lap); az ún. „jeri” diftongoid (kettőshangzó)-jellegének mivolta (80. lap) stb.

Bondarko munkája sok-sok érdekeset és hasznosat adhat mindazoknak, akik önképzés vagy hivatalos továbbképzés formájában óhajtják újra tanulmányozni az orosz nyelv hangrendszerét és a fonetikához tartozó sok más kérdést – a legújabb kutatások eredményei tükrében. A néha bonyolult jelenségek megértését a szerző által közölt spektrogramok és oszcillogramok teszik könnyebbé, amiknek a tudományos értékéhez nem férhet kétség.

A szerző – aki egyébként a nyelvtudományok doktora – a Szaratovi Csernisevszkij Egyetem orosz tanszéke oktatói mellett olyan neves lektorra bízta a könyve sorsát, mint R. I. Avanyeszov professzor, aki nem véletlenül adott pozitív véleményt erről a Bondarko-munkáról.

Dr. Hajzer Lajos

BEVEZETÉS A NAPKÖZI OTTHONI NEVELŐMUNKÁBA

Az 1972-es oktatáspolitikai párthatározat óta számottevő rendelet, utasítás, szakirodalom rögzíti az általános iskolával szemben támasztott elvárásokat, követelményeket. Megnyugtató, hogy a napközi otthonról, mint az általános iskola szervez részéről is, a fővárosban és a megyékben egyre több pályamunka, cikk, tapasztalatcsere-gyűjtemény, módszertani leírás kerül kiadásra.

Kereszty Zsuzsa: Budapest vezető napközis

szakfelügyelő által összeállított és most megjelent „Bevezetés a napközi otthoni nevelőmunkába” című kötet szintén nagyon használható, korszerű szakismereteket tartalmaz.

A kötet az „Egész nap az iskolában” című sorozat ötödik kiadványa. Az első négy kötet a tanórán kívüli szabad idős tevékenységekkel foglalkozik. Ez a kötet alapképző pedagógiai és módszertani ismereteket tartalmaz. Azok számára készült, akik – bármilyen okból napközis munkakörbe kerülnek – kezdik meg a fáradtságos, nehéz, de gazdag pedagógiai élményeket nyújtó nevelőmunkát.

A 215 oldalas anyag tartalma bizonyítja, hogy a kötet a kezdő napközis nevelőkön kívül igen hasznos és korszerű szakismereteket nyújt a napköziben dolgozó valamennyi pedagógus számára. Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy az új nevelési és oktatási terv eredményes megvalósítása érdekében az általános iskola minden nevelője talál e kötetben munkájához felhasználható pedagógiai, módszertani ismereteket, tájékoztató irodalmat, ajánlott szabadidős programokat.

„Hogyan neveljünk? – A csoportélet színtere. – Egészséges életmód kialakítása. Tanulás – Szabad idő – Együttműködés más nevelési tényezőkkel. „A nevelés tervezése” felsorolt tartalomjegyzéki témák is jelölik már a kötet változatos és sok irányú anyagát. Akik viszont elolvassák, szemléletükben, csoportvezetői munkájukban a mai kor követelményeit ismerhetik meg belőle. A fentiek bizonyítására néhány fontos gondolatot, szakismeretet szeretnék bemutatni a kötet tartalmából.

Arra a kérdésre, hogy „Ki alkalmas nevelőnek?” – azt válaszolja:

– „aki képes olyan csoportlétkört teremteni és fenntartani, amelyben a gyerekek akarják a jót,

– akinek a gyerekekkel való kapcsolata a gyerekek és önmaga számára örömet jelent,

– akit a gyerekekkel való kapcsolat saját személyiségének fejlesztésére indít.”

A „Hogyan neveljünk?” című témakörben a közösségi nevelésre, vagyis a társas kapcsolatok irányítására és az egyéni bánásmódra vonatkozó pedagógiai, módszertani ismereteket az alábbi követelmények szerint rögzíti a szerző:

– „törekedjünk arra, hogy egyetlen gyerek se legyen magányos a csoportban,

– a csoportélet minden gyereknek adjon alkalmat arra, hogy alá-, fölé- és mellérendelt szerepben szerezzon tapasztalatokat...” stb.

„Az egészséges életmód” című fejezetben követelményként kerül leírásra:

– „a táplálkozás, testápolás helyes szokásainak kialakítása,

– a napirend és hetirend biztosítsa az egyes korosztályok szükségleteinek megfelelően a tevékenységek helyes időarányát – zárja ki a tétlenséget és siettetést, küszöbölje ki az üres várakozást, megalom...”